

Rečnik savremenog kompanijskog prava

Predmetni dogovori i pregovori bili bi mnogo teži da nema termina i skraćenica koji bliže određuju pravne pojmove, institute, vrste ugovora, grupe prava, određeno pravo, a koji su u našu pravnu praksu ušli u poslednjih desetak godina sa prilivom stranih investicija. U ovom tekstu, smatrajući da to može biti od koristi svakome ko se bavi biznisom, bez obzira na delatnost ili veličinu kapitala, pokušaćemo da određene pojmove, na prvi pogled nerazumljive ili neuobičajene, pojasnimo i pomognemo njihovom neminovnom odomaćenju.

Piše: Igor Isailović

Razvoj tržišta i širenje kapitala neminovno uslovljavaju razvoj, obogaćivanje i prilagođavanje pravne tehnike, kao jednog od temeljnih stubova tržišne ekonomije. Intenzitet razvoja tržišta i kapitala, koji traži uvek nove prostore i modalitete plasmana, toliko je snažan i bogat različitim varijetetima poslovnih odnosa da su pravni savetnici različitih generacija u neprestanom traganju za institutima, terminima i skraćenicama koje bi prilikom zaključenja ugovora, uz što manje reči i dragocenog prostora, odredile pravu volju biznismena i menadžera, svojih vladodavaca. Danas je gotovo nezamislivo zaključiti bilo koji kapitalni posao (preuzimanje privrednog subjekta od strane investitora, npr.) bez korišćenja brojnih termina i skraćenica koje čine tzv. rečnik savremenog kompanijskog prava.

Velike akvizicije (sticanje neke kompanije od strane druge kompanije kupovinom njene celokupne imovine ili kupovinom vlasničkog udela) između ostalog, plod su mukotrpnih višednevnih, često višemesečnih usaglašavanja pravnih savetnika ugovornih strana oko svih elemenata dogovora.

Predmetni dogovori i pregovori bili bi mnogo teži da nema termina i skraćenica koji bliže određuju pravne pojmove, institute, vrste ugovora, grupe prava, određeno pravo, a koji su u našu pravnu praksu ušli u poslednjih desetak godina sa prilivom stranih investicija.

U ovom tekstu, smatrajući da to može biti od koristi svakome ko se bavi biznisom, bez obzira na delatnost ili veličinu kapitala, pokušaćemo da određene pojmove, na prvi pogled nerazumljive ili neuobičajene, pojasnimo i pomognemo njihovom neminovnom odomaćenju.

Call Option

Institut koji jednoj ugovornoj strani daje pravo (ali ne i obavezu) da uz ostvarenje određenih uslova, i/ili zbog ponašanja druge ugovorne strane i/ili zbog protoka nekog vremenskog perioda, kupi akcije, udeo, obveznice, robu, ili druge instrumente po određenoj ceni u određenom periodu.

Odredbe ugovora u kome se ugovara pravo na call option-s trebalo bi da glase na primer na sledeći način:

X ima pravo da otkupi akcije Y u društvu po kupoprodajnoj ceni utvrđenoj prethodnim članom... (call opcija) ovog ugovora:

1. u svakom slučaju posle ... godine i
2. u sledećim slučajevima:
  - ukoliko Y prekrši bitne odredbe ovog ugovora, koje ugovor utvrđuje kao bitne
  - u slučaju smrti gospodina NN
  - u slučaju negativnog ishoda dead-lock situacije.

Negativni ishod dead-lock situacije u smislu prethodnog stava je situacija, u kojoj Y dva puta zaredom u skupštini društva glasa protiv donošenja odluke po istom predlogu X u vezi povećanja ili smanjenja osnovnog kapitala društva i to uprkos:

- tome, da je između prvog i drugog glasanja poteklo više od 60 dana i
- tome, da je X posle prvog glasanja detaljnije pismeno obrazložila svoj predlog odluke i
- tome, da je X posle prvog glasanja svoj predlog odluke poduprla mišljenjem jedne od sledećih konsultantskih kuća, da je usvajanje odluke po predlogu X u najboljem interesu društva.

SPA (Sales and Purchase Agreement - Kupoprodajni ugovor)

Ugovor kojim se kupac obavezuje da kupi, a prodavac da proda na primer udeo, akcije ili nešto drugo. SPA se može pronaći u svim vrstama poslovnih aktivnosti, ali se najčešće vezuje za akvizicije ili poslove sa nekretninama kao način finalizacije interesa obe strane.

NDA (Non-disclosure Agreement - Ugovor o „ne-obelodanjivanju“)

Ugovor između dve ili više strana koji potvrđuje da postoji poverljiv odnos između njih. Poverljiva priroda njihovog odnosa često se tiče informacija koje se razmenjuju između strana ali ne treba da budu dostupne široj javnosti. Potreba za zaključenjem NDA nastaje kada dve ili više kompanije ulaze u zajednički posao, a neophodno je da jedna drugu ograniče u pogledu obelodanjivanja informacija koje se tiču poslovnih procesa druge strane koji su sastavni deo poslovanja kompanije.

DD (Due Diligence)

Istraživanje, odnosno analiza (revizija) pravnog i/ili finansijskog statusa predmeta potencijalne investicije (najčešće je reč o nekoj kompaniji). Svrha finansijskih i pravnih DD jeste da potencijalnog investitora upozna sa najbitnijim finansijskim pokazateljima ciljanog predmeta investicije, kao i sa aktuelnim pravnim statusom objekta investicije (imovinski status, sudski sporovi, aktuelni ugovorni odnosi i slično) a sve s ciljem određivanja početne cene koja bi se ponudila.

DD je, zapravo, odraz pažnje koju odgovorni i opreznii investitor treba da ima pre zaključenja sporazuma ili transakcije sa drugom stranom. DD je u osnovi prethodno sredstvo sprečavanja nastanka štete za bilo koju stranu uključenu u transakciju.

Drag-along rights („Pravo povlačenja“)

Pravo koje omogućuje većinskom akcionararu da prinudi manjinskog akcionara da se pridruži u prodaji kompanije. Većinski vlasnik koji „povlači“ manjinskog akcionara u prodaju, mora garantovati manjinskom akcionararu minimalno istu cenu i uslove koje je ugovorio za sebe ili druge uslove, ukoliko su ranije dogovoreni. Ovaj institut služi da zaštiti poziciju većinskog akcionara, ali istovremeno i da ne ošteti manjinskog akcionara.

Imajući u vidu da neki kupci žele isključivo kompletnu kontrolu nad kompanijom, pravo povlačenja pomaže da se obezbedi prodaja 100% hartija od vrednosti jedne kompanije kupcu. Drag-along right se u ugovoru prepoznaje ukoliko ugovorna odredba glasi:

Društvo X ima obavezu da zajedno sa društvom Y i to samo ukoliko društvo Y to zahteva, proda svoje akcije u Društvu trećem licu sa kojim je društvo Y postiglo dogovor o bitnim elementima SPA.

Obaveštenje o obaveznoj zajedničkoj prodaji će sadržati:

1. iznos cene po jednoj akciji iz i ukupnu cenu prodaje svih akcija, sa drugim uslovima prodaje
2. rok u kome se društvo Y mora bezuslovno izjasniti o zajedničkoj prodaji akcija sa, a koji rok iznosi na primer 15 dana od dana dostavljanja Obaveštenja o obaveznoj zajedničkoj prodaji.

Tag-along rights („Pravo da bude povučen“)

Pravo koje štiti manjinskog akcionara (najčešće u visokorizičnim poslovima „venture capital deal“). Ukoliko većinski vlasnik proda svoj udeo, manjinski vlasnik ima pravo da se pridruži transakciji i proda svoj manjinski udeo u kompaniji. Takođe poznato kao „pravo ko-prodaje“ (co-sale right). Tag-along u praksi obavezuju većinske akcionare da uključe vlasništvo manjinskih akcionara u pregovore radi obezbeđenja da su „prava da se bude povučen“ ispunjena.

Ugovorom bi navedeno pravo moglo da bude definisano na sledeći način: ukoliko društvo X ima nameru da proda svoje akcije u Društvu, dužan je o tome obavestiti društvo Y najkasnije mesec dana pre dana predviđenog za prodaju akcija.

Obaveštenje o zajedničkoj prodaji će sadržati:

1. iznos cene po jednoj akciji i ukupnu cenu prodaje svih akcija, sa drugim uslovima prodaje
2. rok u kome se društvo Y mora bezuslovno izjasniti o zajedničkoj prodaji Akcija sa, a koji rok iznosi na primer 15 dana od dana dostavljanja Obaveštenja o zajedničkoj prodaji.

Off-shore (Of-šor)

Lociran ili osnovan izvan granica određene države. Pojam of-šor koristi se da označi stranu banku, korporaciju, investiciju ili depozit. Kompanija (privredno društvo) može se preseliti u of-šor zonu radi legalnog izbegavanja poreza ili zbog povoljnijih propisa.

Shareholders' Agreement (ugovor članova društva)

Ugovor članova društva jedne kompanije kojim se uređuje kako će kompanija funkcionisati kao i prava i obaveze članova društva. Takođe sadrži informaciju o regulisanju odnosa između članova društva, upravljanje kompanijom, vlasništvo nad akcijama ili udelima, kao i privilegije i zaštitu članova društva. Ovaj sporazum ima za cilj da obezbedi da svi članovi društva imaju fer tretman i da su njihova prava zaštićena.

Sporazum sadrži poglavlja o fer i valjanoj vrednosti akcija ili udela (naročito u slučaju prodaje). Takođe dozvoljava akcionarima ili članovima društva da donose odluke u vezi sa trećim licima koja mogu postati budući akcionari ili članovi društva i obezbeđuje zaštitu za manjinske članove. ■

Autor je advokat, partner
Advokatske kancelarije
Simeunović-Ikonović-Isailović